

Vattenfall AB

Staff Function Communications
Public & Regulatory Affairs Sweden
169 92 Stockholm

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L4@regeringskansliet.se

Datum:
2019-04-01

Kontakt: Anneli Björnsson Forslund
E-mail: anneli.bjoernssonforslund@vattenfall.com

Telefon: 072-353 07 11

Diarienummer: Ju2018/05292/L4

Remissvar avseende förslag till kompletteringar av säkerhetsskyddslagen (SOU 2018:82).

Vattenfall är ett ledande europeiskt energiföretag som i mer än 100 år elektrifierat industrier, levererat energi till människors hem och moderniserat vårt sätt att leva genom innovation och samarbete. Vi vill nu göra det möjligt att leva fossilfritt inom en generation. Därför driver vi omställningen till ett hållbart energisystem genom satsningar på förnybar produktion och klimatsmarta energilösningar för våra kunder. Vattenfall ägs av den svenska staten.

Vattenfall tackar för möjligheten att få lämna synpunkter.

Sammanfattning

Vattenfall ser positivt på att regelverket inom säkerhetsskydd stärks och förtydligas till gagn för Sveriges säkerhet, oavsett om verksamheten bedrivs av det allmänna eller av näringslivet. Det finns dock grundläggande skillnader i hur verksamheten organiseras och styrs inom myndigheter jämfört med näringslivet. För att stora koncerner som Vattenfall ska kunna stärka sitt säkerhetsarbete i utredningens anda, vill vi lämna följande synpunkter på utredningens förslag:

- Vattenfall anser att det är positivt att även företag kan ingå säkerhetsskyddsavtal, och instämmer i utredningens bedömning att området för säkerhetsskyddsavtal ska utvidgas. Men en stor koncern som Vattenfall består av många dotterbolag och juridiska enheter, vilket påverkar hur säkerhetsskyddsavtal kan och bör användas. Detta skiljer sig från hur en statlig myndighet är uppbyggd och kan arbeta med säkerhetsskyddsavtal.
- Vattenfall föreslår att olika juridiska enheter inom en koncern för de typer av utkontrakteringar och samarbeten där central styrning finns, ska kunna anses vara en och samma verksamhetsutövare, om det inte är uppenbart orimligt. Alternativt föreslår Vattenfall att en fördjupad utredning ska ske om konsekvenserna för näringslivet avseende säkerhetsskyddsavtal.
- Vattenfall föreslår att staten inför ett certifieringssystem för säkerhetsskydd. Idag finns liknande certifieringssystem gällande t.ex. miljö och kvalitet, och är frivilliga för företag att ansluta sig till. Ett sådant system skulle t.ex. kunna innehålla en granskning av sådana krav som är gemensamma för ett företag, till exempel registerkontroller av ledningen. Den som anlitar ett certifierat bolag skulle då ansvara för att stämma av att

ledningen fortfarande är densamma, men endast behöva genomföra registerkontroller på de personer som ska delta i den egna verksamheten. Även andra beståndsdelar av ett säkerhetsskyddsavtal skulle kunna godkännas i en certifiering. För leverantörer skulle det vara frivilligt att genomföra en sådan certifiering, men ett krav om man avser leverera tjänster som omfattas av säkerhetsskydd.

- Vattenfall ställer sig positiv till att det blir ett ökat fokus på säkerhetsskyddsanalysen med betoning på verksamheten.
- Vattenfall delar bedömningen att säkerhetsskydd alltid ska ingå i bedömningen inför en utkontraktering. Vattenfall delar däremot inte uppfattningen att detta ska lösas genom att säkerhetsskyddschef med automatik sitter i ledningsgruppen. Istället anser Vattenfall att detta styrs tillräckligt genom kraven som ställs på säkerhetsskyddad upphandling. Säkerhetsskyddsorganisationen bör vara fri att kunna placeras på ett sådant sätt så att verksamheten utifrån bästa förmåga kan stödja organisationen.
- Vattenfall vill framhålla vikten av att myndigheterna tillförs tillräckliga resurser gällande utbildning och verktyg inom säkerhetsskyddsarbete.
- Vattenfall anser att grundtanken med kontrollstationer är bra, men att de föreslagna ändringarna inte är tillräckligt anpassade för näringslivet. Vattenfall anser vidare att kostnadsökningarna har underskattats av utredningen.
- Vattenfall anser att det är av stor vikt att antalet tillsynsmyndigheter begränsas, där den myndighet som har den största omfattningen av företaget/koncernen får ansvaret att utföra tillsynen, om det inte är uppenbart orimligt.
- Vattenfall vill framhålla vikten av att myndigheterna tillförs tillräcklig kompetens för att kunna bedriva en tillräcklig tillsyn.
- Vattenfall delar utredningens synpunkt om att säkerhetsskyddschefen ska ha en aktiv och drivande roll. Vattenfall anser dock att säkerhetsskyddschefernas ansvar kan styras genom delegering.

Bakgrund

Säkerhetspolisen har konstaterat att de största hoten mot Sveriges säkerhet finns inom områdena digitalisering, globalisering och utkontraktering av tjänster. En uppdaterad säkerhetsskyddslag (2018:585) kommer att gälla från 1 april 2019 som på ett bättre sätt kan hantera dagens situation, vilken har förändrats mycket sedan 1990-talet, inte minst med framväxten av det digitala samhället och internet.

SOU 2018:82 *Kompletteringar till säkerhetsskyddslagen* föreslås gälla från 1 januari 2021 och det förordas nya och ändrade bestämmelser i *Säkerhetsskyddslagen* (2018:585) och *Säkerhetsskyddsförordningen* (2018:658) i utredningen. Med säkerhetsskydd avses i SOU 2018:82 *Kompletteringar till säkerhetsskyddslagen* skydd av säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten, samt skydd i andra fall av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.

Säkerhetsskyddslagen syftar till att skydda verksamheter som har betydelse för Sveriges säkerhet samt verksamheter som omfattas av ett för Sverige förpliktigande internationellt åtagande om säkerhetsskydd.

Samhällsutvecklingen innebär nya krav på och förutsättningar för säkerhetsskyddet. Digitalisering och informationsteknik är idag integrerat i samtliga samhällsviktiga verksamheter. Det ska ses i ljuset av den omfattande avregleringen, konkurrensutsättningen och utkontrakteringen av samhällsviktig verksamhet. Över tid har därför stora delar av samhällsviktig verksamhet kommit att hamna utanför den gamla säkerhetsskyddslagens direkta tillämpningsområde.

Ytterligare en aspekt är utländskt ägande eller inflytande i företag som bedriver samhällsviktig verksamhet. Företagen verkar globalt och ibland i länder som av Säkerhetspolisen direkt utpekats som att utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet. Utkontrakteringen som fenomen innebär därför särskilda utmaningar avseende gränserna för vad som är att hänföra till rikets inre respektive yttre säkerhet.

En av de stora utmaningarna är att företagen inte förhåller sig till nationella gränser organisatoriskt och verksamhetsmässigt på samma sätt som lagstiftaren ursprungligen tänkt sig. Det innebär en gränsdragningsproblematik för verksamhetsutövaren om vad som omfattas av svensk lagstiftning i perspektivet "verksamhet" inom den egna organisationen.

Vattenfalls generella synpunkter

Vattenfall ser positivt på att regelverket inom säkerhetsskydd stärks och förtydligas till gagn för Sveriges säkerhet, oavsett om verksamheten bedrivs av det allmänna eller av näringslivet. Det finns dock grundläggande skillnader i hur verksamheten organiseras och styrs inom myndigheter jämfört med näringslivet. Vattenfall består av ca 250 stycken olika juridiska enheter, varav ca 80 stycken i Sverige¹, där allt från helägda till minoritetsägda dotterbolag och dotterdotterbolag ingår. Samtidigt bedrivs arbetet till stor del utifrån funktioner i en matrisorganisation. Både svenska och utländska bolag inom koncernen berörs av den svenska lagstiftningen rörande säkerhetsskydd, och de olika juridiska enheterna kan ha flera olika tillsynsmyndigheter.

En viktig fråga för Vattenfall är därför att regelverket är så konstruerat att det stödjer, och inte motarbetar, syftet att stärka Sveriges säkerhet. Det är därför oroväckande när krav som tidigare enbart har ställts på myndigheter nu även rakt av ställs på näringslivet, utan nödvändig hänsyn till hur företag är uppbyggda och fungerar.

Vattenfall ser i vissa fall att den nya lagstiftningen, i dess nuvarande utformning, till och med kan medföra hinder för företag att bedriva den samhällsviktiga verksamhet som lagen avser att skydda.

Det viktiga begreppet verksamhetsutövare

En avgörande faktor i den nya säkerhetsskyddslagstiftningen är begreppet "verksamhetsutövaren" som i SOU 2015:25 *En ny säkerhetsskyddslag* samt i SOU 2018:82 *Kompletteringar till säkerhetsskyddslagen* tolkas som ett bolag/företag/juridisk enhet med ett unikt organisationsnummer.

I 1 kap.1 § första stycket nya säkerhetsskyddslagen (2018:585) anges att lagen gäller för den som:

"till någon del bedriver verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som omfattas av ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd (säkerhetskänslig verksamhet)"

I SOU 2018:82 kallas den som bedriver säkerhetskänslig verksamhet för verksamhetsutövare. En stor del av förslagen riktar sig till verksamhetsutövare och gäller både deras interna säkerhetsskyddsarbete och deras kontakter med utomstående som rör den säkerhetskänsliga verksamheten.

När tolkningen medför att skyldigheten kopplas till verksamhetsutövaren genom ett unikt organisationsnummer, medför det omfattande konsekvenser för majoriteten av de stora bolag som omfattas av säkerhetsskyddslagen, eftersom bolagen ofta är uppbyggda av flera olika

¹ Se bilaga 1, Legal Chart Vattenfall AB Group

juridiska enheter. Det är därför positivt att det i kompletteringsutredningen är en starkare koppling mellan verksamhet och skydd.

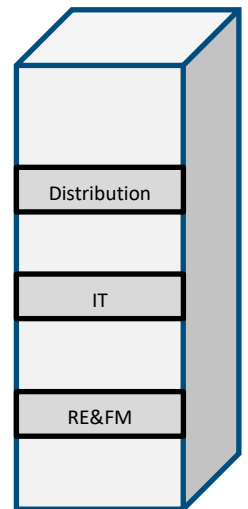
Utredningen uppger att antalet verksamhetsutövare inte påverkas av utredningens förslag.² Vattenfall hävdar ändå att man måste ta hänsyn till hur stora internationella koncerner bestående av moderbolag, dotterbolag, dotterdotterbolag fungerar, i synnerhet där bolagen finns i flera europeiska länder, men nyttjar gemensamma tjänster, som till exempel IT, vilket kommer få en stor påverkan för både arbetsinsatser hos myndigheter och företag, men som också negativt kan påverka möjligheten till ett systematiskt säkerhetsarbete.

Exempel på några verksamhetsutövare inom Vattenfall

Med några få undantag har Vattenfall en operationell struktur som inte speglar den legala, dvs flera verksamheter kan bedrivas inom en legal enhet och ur ett operationellt perspektiv styrs i en annan struktur. Därtill kommer att de anställda inom ramen för sin operationella befattning kan verka inom flera legala enheter, även i de fall de inte arbetar inom en stabsfunktion. Samtidigt finns inom Vattenfall, liksom inom många andra stora bolag, en tydlig styrning inom koncernen inom olika områden och där stabsfunktionerna hanterar alla eller stora delar av de olika bolagen som samexisterar i koncernen.

Som ett exempel över komplexiteten kan Vattenfalls huvudkontor i Arenastaden i Solna användas. Byggnaden är ett skyddsobjekt, och skyddsvärdet är den verksamhet som koncernen Vattenfall bedriver i byggnaden inom ramen av olika juridiska enheter.

Stabsfunktionen Real Estate & Facility Management (RE&FM) innehar avtalet med fastighetsägaren. Den svenska delen av RE&FM är Vattenfall Business Service Nordic AB (VBSN), men organisationen inbegriper även personer som är anställda i tyska och holländska bolag. VBSN har identifierat att man bedriver säkerhetskänslig verksamhet i sin säkerhetskvalitetsanalys och är således att beteckna som en verksamhetsutövare. Förutom skötsel av fastigheter ingår också vissa delar av Finans- och HR-funktionerna inom VBSN.

I sin tur upplåter RE&FM fastigheten i Arenastaden till ett stort antal av de andra ca 80 stycken hel- och delägda bolagen inom Vattenfallkoncernen, samt till moderbolaget Vattenfall AB. Ett av dotterbolagen är Vattenfall Eldistribution AB (Eldistribution) som ingår i Business Unit Distribution Sweden som äger och driver nät i västra, mellersta och norra Sverige, delvis genom sina egna dotterbolag. Även Eldistribution är att anse som verksamhetsutövare utifrån sin säkerhetskvalitetsanalys. På grund av sitt fastighetsuppdrag har VBSN tillgång till Eldistributions lokaler.

Inom Vattenfall finns även stabsfunktionen IT, där den svenska delen av IT återfinns inom moderbolaget Vattenfall AB, medan till exempel den tyska delen av IT ligger i ett tyskt bolag. Stabsfunktionen IT hanterar säkerhetskänslig verksamhet åt Eldistribution både inom Eldistributions egna lokaler i Arenastaden likväl som på andra kontor. På samma sätt levererar man IT-tjänster till andra bolag i koncernen, utförda av antingen IT eller ITs leverantörer. Dessutom har även IT egen säkerhetskänslig verksamhet. IT kan därmed komma åt säkerhetskänslig verksamhet inom alla de koncernbolag som berörs av säkerhetskvalitetslagen, i dessas lokaler. Dessa bolags IT-tjänster kan också hanteras av IT inom ITs lokaler. Dessutom kan det finnas serverrum och annat som delas inom koncernen och som följaktligen tillhör VBSNs lokaler.

Myndigheter är till sin natur separata organisationer som tillhör samma juridiska enhet. Styrningen sker inom respektive myndighet, och varje myndighet ansvarar också för sin egen

² Sid 460

IT-verksamhet. Förhållanden för koncerner är i mycket det motsatta. Vattenfall har ca 250 olika juridiska enheter som både upphandlar och samarbetar med varandra – men det finns en gemensam koncernstyrning. Koncernen sätter krav, ofta minimikrav, där verksamheter med ett större skyddsvärde lägger till kompletterande krav gentemot leverantörerna (såväl interna som externa) utifrån sina säkerhetsskyddsanalyser. Exempelvis är det de gemensamma kraven som styr den fysiska säkerheten för huvudkontoret, men vissa ytor har bedömts behöva extra fysiskt skydd även inom skyddsobjektet. Eftersom ett starkt yttre skydd finns för hela fastigheten, har merparten av de anställda, oavsett bolagstillhörighet, tillgång till lokaler runt om i huset, medan vissa skydds-zoner enbart kan nås av de som arbetar där.

- Vattenfall anser att det är positivt att även företag kan ingå säkerhetsskyddsavtal, och instämmer i utredningens bedömning att området för säkerhetsskyddsavtal ska utvidgas. Men en stor koncern som Vattenfall består av många dotterbolag och juridiska enheter, vilket påverkar hur säkerhetsskyddsavtal kan och bör användas. Detta skiljer sig från hur en statlig myndighet är uppbyggd och kan arbeta med säkerhetsskyddsavtal.

Statliga myndigheter kontra bolagskoncerner

Utredningen har gjort särskilda överväganden gällande statliga myndigheter. Om en myndighet som är verksamhetsutövare enligt säkerhetsskyddslagen samverkar med en annan myndighet finns det varken enligt gamla eller nya säkerhetsskyddslagen någon skyldighet att ingå ett säkerhetsskyddsavtal. Utredningen påpekar att statliga myndigheter hör till samma juridiska person, nämligen staten, och att de därmed företräder samma övergripande intresse även om myndigheterna givetvis har olika uppdrag.³ I utredningen görs också gällande att exponeringen av information eller verksamhet bör vara avgörande. Utredningens utgångspunkt⁴ är att det är utomståendes tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller i övrigt till säkerhetskänslig verksamhet, som är styrande för när de förebyggande åtgärderna ska gälla.

Vattenfall anser att samma förhållanden även kan gälla inom en koncern, där de olika affärsenheterna visserligen är olika juridiska enheter, med olika uppdrag, men som ändå företräder samma övergripande intresse för Vattenfallkoncernens räkning. Exempelvis är det rimligt att låta moderbolaget sköta kravställning och upphandling av kryptosystem för hela koncernens räkning – framför allt eftersom det är inom IT-funktionen som kompetensen finns. Olika juridiska enheter inom en koncern ska inte betraktas som "utomstående" – det är ju inte frågan om exponering av information, utan det handlar enbart om hur företaget har valt att organisera sin verksamhet.

Ett annat skäl som utredningen framför som skäl för att myndighetssamverkan inte ska kravställas med ett generellt krav på säkerhetsskyddsavtal, är att myndigheter kan träffa andra typer av överenskommelser som liknar säkerhetsskyddsavtal, i delar eller beståndsdelar, som till exempel vilka personer som ska delta i samverkan och hur de ska vara säkerhetsklassade. Utredningen menar att man i centrala avseenden kan tillvarata behovet av säkerhetsskydd genom organisatoriska och andra åtgärder, utan att det behöver ingå ett säkerhetsskyddsavtal. Vattenfall anser att samma förhållande även gäller koncerner; där det finns en central styrning som tillvaratar behovet av säkerhetsskydd gemensamt för koncernen behövs ingen ytterligare styrning genom säkerhetsskyddsavtal. Avsaknaden av säkerhetsskyddsavtal innebär därför inte att säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter helt saknar skydd vid samverkan och samarbeten mellan koncernbolag, eftersom central styrning då finns.

³ Sid 142

⁴ Sid 195

Utredningen hänvisar också till att säkerhetsskyddsavtal mellan statliga myndigheter har påtagliga nackdelar och skulle medföra praktiska olägenheter, som skulle leda till en stor administrativ belastning, både för berörda myndigheter och för Säkerhetspolisen. Vattenfall anser att utredningens förslag får motsvarande konsekvenser för stora företag. När begreppet verksamhetsutövare kopplas till juridisk enhet innebär detta för stora koncerner en exponentiell ökning av arbetsuppgifter utan att detta på något vis stärker Sveriges säkerhet.

Ett exempel är registerkontroller. En individ på stabsnivå (IT, juridik, HR, Finans, osv.) kan i sin yrkesutövning ha tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter för de olika bolagen inom Vattenfallkoncernen. Idag placeras individens befattning i en säkerhetsskyddsklass och individen genomgår en säkerhetsprövning. Med den nya säkerhetsskyddslagen och tillhörande föreskrifter och kompletteringar räcker inte detta, utan nu kommer säkerhetsskyddsavtal krävas mellan alla de Vattenfallbolag som berörs av säkerhetsskyddslagstiftningen. Myndigheternas önskan är att avtalen ska skrivas så specificerat som möjligt, vilket i sig kommer att öka antalet avtal. Detta innebär således att individen, istället för att genomgå en enda säkerhetsprövning inkluderande en registerkontroll för sin befattning istället kommer att behöva göra en registerkontroll per säkerhetsskyddsavtal. Personer i stabsbefattningar kommer att utsättas för 20-80 registerkontroller inom närtid – trots att individen redan har en godkänd registerkontroll. Det finns därtill inget mervärde av dessa extra registerkontroller, då eventuella förseelser ändå skulle fångas upp i s.k. spontanutfall.

Registerkontroller per säkerhetsskyddsavtal innebär inte en ökande arbetsbörda för enbart Vattenfall, utan även för bl.a. Svenska Kraftnät, som hanterar Vattenfalls registerkontroller, och för Säkerhetspolisen. Registerkontroller ska heller inte bara ske av anställda, utan också av ledning, vilket innebär att VD och andra befattningshavare för Vattenfall kommer att lägga stor tid att fylla i nya registerkontroller för säkerhetsskyddsavtal mellan olika verksamhetsutövare inom Vattenfall, där säkerhetskrav redan är satta och uppföljda genom styrningen på koncern nivå, förutom för säkerhetsskyddsavtal med externa parter. På samma sätt drabbas Vattenfalls leverantörer. Ska man leverera en IT-lösning som hela koncernen ska använda, behöver avtal skrivas med alla berörda Vattenfallbolag, och registerkontroller ska genomföras för alla dessa. Är leverantören också en koncern som sköter Vattenfalls leverans genom olika koncernbolag behövs säkerhetsskyddsavtal även där. I och med utredningens utvidgning av vad som ska beröras av säkerhetsskyddsavtal utökas problematiken.

- Vattenfall föreslår att olika juridiska enheter inom en koncern för de typer av utkontrakteringar och samarbeten där central styrning finns, ska kunna anses vara en och samma verksamhetsutövare, om det inte är uppenbart orimligt. Alternativt föreslår Vattenfall att en fördjupad utredning ska ske om konsekvenserna för näringslivet avseende säkerhetsskyddsavtal.
- Vattenfall föreslår att staten inför ett certifieringssystem för säkerhetsskydd. Idag finns liknande certifieringssystem gällande t.ex. miljö och kvalitet, och är frivilliga för företag att ansluta sig till. Ett sådant system skulle t.ex. kunna innehålla en granskning av sådana krav som är gemensamma för ett företag, till exempel registerkontroller av ledningen. Den som anlitar ett certifierat bolag skulle då ansvara för att stämma av att ledningen fortfarande är densamma, men endast behöva genomföra registerkontroller på de personer som ska delta i den egna verksamheten. Även andra beståndsdelar av ett säkerhetsskyddsavtal skulle kunna godkännas i en certifiering. För leverantörer skulle det vara frivilligt att genomföra en sådan certifiering, men ett krav om man avser leverera tjänster som omfattas av säkerhetsskydd.
- Vattenfall ställer sig positiv till att det blir ett ökat fokus på säkerhetsskyddsanalysen med betoning på verksamheten.

Utkontraktering och upplåtelse av säkerhetskänslig verksamhet samt vissa andra förfaranden

En utgångspunkt i allt säkerhetsskyddsarbete är att säkerkänsliga uppgifter ska ha samma nivå av skydd oavsett i vilken verksamhet de förekommer. Detta är något som Vattenfall stödjer.

Det som kännetecknar en utkontraktering enligt förslagsställarna, är att en del av *den egna verksamheten* lägger ut en *tjänst, process eller verksamhet som annars skulle ha utförts av verksamhetsutövaren själv eller att verksamhetsutövaren lägger ut drift, underhåll eller skötsel av en viss del av sin verksamhet* till en utomstående leverantör. Både inom myndigheter och företag är det normalt att olika delar av verksamheten ansvarar för olika tjänster, processer eller verksamheter.

Skillnaden för en koncern är att dessa uppdrag kan bedrivas inom olika juridiska enheter, som även kan vara juridiska bolag i andra länder. För en koncern får det ytterst stora konsekvenser om olika juridiska enheter inom samma koncern ska betraktas som externa aktörer och där säkerhetsskyddsavtal måste skrivas. Det skulle också i praktiken kunna innebära att samrådsskyldighet krävs för att enheter inom koncernen ska kunna utföra sådana tjänster såsom de är tänkta att göra, till exempel IT-tjänster. Förutom de utökade arbetsuppgifterna innebär detta också en betydlig förlängning av inköpsprocessen utan att säkerhetsskyddet stärks. Vattenfall hävdar därför att koncernbolag, där det är rimligt, ska kunna betraktas som en och samma verksamhetsutövare.

Utredningen har identifierat brister då beslut om utkontraktering fattas, bland annat när det gäller kunskapen om den egna verksamheten och bedömningen om det är lämpligt att utkontraktera verksamheten. Man anser att det är av högsta vikt att information om verksamhetens skyddsvärden och överväganden om säkerhetsskyddet alltid ingår i underlaget inför beslut om utkontraktering.

- Vattenfall delar bedömningen att säkerhetsskydd alltid ska ingå i bedömningen inför en utkontraktering. Vattenfall delar däremot inte uppfattningen att detta ska lösas genom att säkerhetsskyddschef med automatik sitter i ledningsgruppen. Istället anser Vattenfall att detta styrs tillräckligt genom kraven som ställs på säkerhetsskyddad upphandling. Säkerhetsskyddsorganisationen bör vara fri att kunna placeras på ett sådant sätt så att verksamheten utifrån bästa förmåga kan stödja organisationen.

Kompetensfrågan och stöd

De nya kraven som implementeras innebär att det behövs ett utökat stöd från tillsynsmyndigheter och samordnande myndigheter (Säkerhetspolisen och Försvarsmakten) med tillgängliga utbildningar, mallar, metodstöd, handledning och rådgivning i säkerhetsskyddsfrågor. Därtill krävs resurser för registerkontroller, samråd och tillsyn. I förslaget har de tänkta tillsynsmyndigheterna äskat resurser för att hantera frågorna inom sitt mandat, men det kommer även att behövas en större ansats från myndigheternas sida för att kunna erbjuda kompetenshöjning på området för verksamhetsutövarna.

En central aspekt som lyfts fram i SOU 2018:82 *Kompletteringar till säkerhetsskyddslagen* är att det för närvarande brister i säkerhetsskyddsarbetet. Det anges att vissa av bristerna gäller säkerhetsskydd generellt, till exempel att verksamhetsutövaren inte tillämpar säkerhetsskyddsreglerna eller har bristande kunskap om sina skyddsvärden.

Det ska även ses i ljuset av att det råder brist på relevant arbetskraft, särskilt gällande informationssäkerhet och IT-säkerhet samt säkerhetsskydd generellt. Kostnaden för relevant

kompetens kommer därför troligen öka i och med att den nya lagen omfattar betydligt fler verksamhetsutövare än den gamla säkerhetsskyddslagen. Dessutom kommer kompetensbristen att bli ännu större.

Tillräckliga resurser för grundutbildning i säkerhetsskydd saknas. Vad som står till buds är en utbildning av säkerhetsskyddschefer som genomförs av Centrum för totalförsvaret och samhällets säkerhet (CTSS) vid Försvarshögskolan på gemensamt uppdrag av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Säkerhetspolisen. Utbildningen har varit så efterfrågad att man vid intagning tvingats prioritera säkerhetsskyddschefer från de mest skyddsvärda verksamheterna. Det har alltså inte ens funnits kapacitet för alla säkerhetsskyddschefer och än mindre för andra personer som arbetar med säkerhetsskydd eller som planerar att göra det. Att lyfta kompetensnivån för säkerhetsskyddschefer inom såväl det allmänna som näringslivet är av yttersta vikt om Sveriges säkerhetsskydd ska kunna vara tillräckligt högt. Därtill behövs någon form av grundutbildning eller liknande utbildningsinsatser, med kapacitet för att utbilda fler personer. Den e-learning som MSB håller på att ta fram kommer endast att kunna täcka vissa basbehov, vilket inte är tillräckligt.

- Vattenfall vill framhålla vikten av att myndigheterna tillförs tillräckliga resurser gällande utbildning och verktyg inom säkerhetsskyddsarbete.

Kontrollstationer inför upprättande av SUA-avtal

Förslaget om kontrollstationer innebär att verksamhetsutövaren är skyldig att upprätta två dokumenterade underlag inför ett upprättande av ett säkerhetsskyddsavtal. Kontrollstation 1 är i alla avseenden en spegling av vad som redan gäller i nya säkerhetsskyddslagen. Den stora skillnaden är att man vill att fler situationer ska omfattas. Innebörden är att en *särskild säkerhetsbedömning* genomförs som definierar uppgifter och verksamhet som kräver säkerhetsskydd. Vidare skall en *Lämplighetsanalys* genomföras som bedömer förutsättningarna för leverantören att uppfylla kraven samt efterleva SUA-avtalet.

Brister som lyfts fram i SOU 2018:82 *Kompletteringar till säkerhetsskyddslagen* är bland annat att verksamhetsutövaren inte alltid bedömer om förfarandet är lämpligt eller att det är svårt att bedöma lämpligheten. Det skrivs vidare att SUA-avtalen är bristfälliga och att det saknas relevanta verktyg för myndigheter att ingripa/förhindra bristande avtal. Då fler situationer omfattas och underlagen ska dokumenteras finns en risk att tidsåtgången och kostnaderna kommer att öka.

Om förslaget även innebär ett upprättande av SUA-avtal med leverantörens underleverantörer och så vidare (såsom gäller för myndigheter i gamla säkerhetsskyddslagen) blir administrationen och kostnaderna för detta omfattande, inte minst vad avser lämplighetsanalyserna och kontroll av hela underentreprenörskedjan. Då verksamhetsutövaren dessutom ska följa upp och kontrollera efterlevnaden är konsekvenserna för Vattenfall stora.

Rörande kontrollstation 2 och den obligatoriska samrådsskyldigheten är det risk för ett utdraget förfarande. I kombination med att Vattenfall har att förhålla sig till en mängd olika tillsynsmyndigheter accentueras risken ytterligare. Ett eventuellt förbud kan även få kännbara konsekvenser och sannolikt påverka möjligheten att driva verksamheten effektivt samt medföra stora kostnader.

Redan idag har Vattenfall samrådsförfarande med Svenska Kraftnät. Ofta har beslutet från myndigheten efter ett samråd låtit dröja – i flera månader. Detta har inneburit att viktiga projekt har bromsats. I en framtid när kravet på samråd gäller många fler verksamhetsutövare riskerar förfarandet att bli oerhört utdraget. Det kan även uppstå tillfällen där förfarandet med

samrådsskyldighet allvarligt kan äventyra Sveriges säkerhet, till exempel där det är nödvändigt med en upphandling för att snabbt kunna ersätta reservdelar eller snabbt sätta in olika typer av tjänster och dessa är nödvändiga för att kunna bedriva den samhällsviktiga verksamheten.

Kontrollstation 3 – möjligheten för tillsynsmyndighet att ingripa i ett pågående förfarande anges i SOU 2018:82 *Kompletteringar till säkerhetsskyddslagen* ska endast användas i undantagsfall. Om den tredje kontrollstationen tillämpas kan det innebära betydande konsekvenser för Vattenfall. En pågående process som avbryts i sin helhet eller i delar kan innebära omfattande ekonomiska konsekvenser.

Utredningen föreslår att beslut om förbud mot överlåtelser ska kunna överklagas till regeringen. Därmed skulle det finnas förutsättningar för att hantera den uppkomna situationen för verksamhetsutövare som berörs av ett förbud, t.ex. genom möjligheten att besluta om ersättning ex gratia eller genom att statsmakten till och med förvärvar verksamheter.

Vattenfall delar uppfattningen att det antagligen blir ovanligt att till exempel ett föreläggande överklagas. Överklagandeprocesser kan dock komma att ta väldigt lång tid, och kan kraftigt påverka framför allt för företag.

Eftersom utredningen inte i tillräcklig grad tagit hänsyn till hur företag organiseras och styrs, så kommer antalet säkerhetsskyddsavtal att öka, och därmed också kostnaderna. Utredningen menar att förslagen initialt kan komma att medföra kostnadsökningar som varierar beroende på hur väl utvecklad säkerhetsskyddskultur som finns hos verksamhetsutövare och deras leverantörer. Utredningen menar att det med tiden sannolikt leder till att såväl verksamhetsutövare som leverantörer har bättre förutsättningar att överblicka kostnader och risker, vilket minskar behovet av att ta höjd för oförutsedda utgifter. Idag verkar både myndigheter och företag på en global marknad, med alltmer komplexa och känsliga projekt. Det är, enligt Vattenfalls mening, därför inte rimligt att förutsätta att kostnaden på sikt planar ut.

Till totalkostnaden ska dessutom läggas kostnaden för framtagandet av själva säkerhetsskyddsavtalet, vilket Vattenfall inte anser är ringa. Dessutom ökar kostnaden ännu mer då säkerhetsskyddsavtalen nu ska täcka ännu fler områden. Utredningens bedömning om att förslagen endast kan medföra marginella kostnadsökningar för enskilda verksamhetsutövare anser Vattenfall därför inte stämmer.

- Vattenfall anser att grundtanken med kontrollstationer är bra, men att de föreslagna ändringarna inte är tillräckligt anpassade för näringslivet. Vattenfall anser vidare att kostnadsökningarna har underskattats av utredningen.

Tillsyn

SOU 2018:82 *Kompletteringar till säkerhetsskyddslagen* beskriver vidare den bristfälliga tillsynen med för svaga befogenheter som minskar möjligheterna att genomföra en effektiv tillsyn och genomdriva relevanta åtgärder. För att öka tillsynsmyndighetens möjligheter att bedriva pragmatisk tillsyn föreslås nya befogenheter i kombination med en utökad informationskyldighet för tillsynsobjekten. En viktig och central aspekt är avsaknaden av sanktioner och SOU 2018:82 *Kompletteringar till säkerhetsskyddslagen* beskriver möjligheterna som finns inom ramen för *lag (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster* och föreslår i princip samma typer av sanktioner på samma nivåer. Utredningen menar att införande av sanktionsavgifter och vite skulle skapa bättre verktyg för att styra säkerhetsskyddet. Även här kommer definitionen av verksamhetsutövare att vara av stor vikt för koncernen.

Inom ramen för förslaget i SOU 2018:82 *Kompletteringar till säkerhetsskyddslagen* kan det konstateras att Vattenfall kommer att omfattas av flera olika tillsynsmyndigheter:

- Säkerhetspolisen**
- Svenska Kraftnät** ska vara tillsynsmyndighet för enskilda verksamhetsutövare inom området elförsörjning samt för enskilda verksamhetsutövare inom området dammanläggningar.
- Energimyndigheten** ska vara tillsynsmyndighet för enskilda verksamhetsutövare för bland annat fjärrvärme.
- Strålsäkerhetsmyndigheten** ska vara tillsynsmyndighet för enskilda verksamhetsutövare inom området kärnteknisk verksamhet.
- Finansinspektionen** ska vara tillsynsmyndighet för enskilda verksamhetsutövare inom området finansiella företag (försäkringsbolag).

Tidigare lagstiftning rörande NIS-direktivet – *Lag 2018:1174 om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster* samt *2018:1175 Förordning om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster* – innebär även att Energimyndigheten är tillsynsmyndighet för informationssäkerhet inom energisektorn. Utöver det ska incidenter för samhällsviktiga tjänster rapporteras till MSB (enligt MSBFS 2018:9) och när det gäller GDPR ska incidenter med mera rapporteras till Datainspektionen. Men Vattenfall kommer även att rapportera till olika länsstyrelser. Ett viktigt exempel är Gotland där de störningar i framförallt eldistribution (men även tele) har hanterats av Länsstyrelsen Gotland under 2018/2019. Med den kompletterande lagstiftning föreslås Länsstyrelsen Stockholm bli tillsynsmyndighet för myndigheter, kommuner och landsting som hör till Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Västmanlands, Värmlands, Gotlands, Örebro, Dalarnas eller Gävleborgs län och enskilda verksamhetsutövare som har sitt säte i något av dessa län, utom Säkerhetspolisen. Ytterligare tillsynsmyndigheter för Vattenfall blir utifrån det perspektivet även Länsstyrelsen Skåne, Länsstyrelsen Västra Götaland och Länsstyrelsen Norrbotten.

Det stora antalet tillsynsmyndigheter innebär att Vattenfall måste förhålla sig till olika föreskrifter, samråd, rapportering, krav på säkerhetsskydd, efterlevnad, säkerhetsprövning av personal med mera. I detta finns också en uppenbar risk att olika myndigheter kommer att göra olika bedömningar. Det är inte bara koncernen som kommer att ha flera tillsynsmyndigheter, det gäller även enskilda bolag inom koncernen. Det finns alltså en uppenbar risk för överlappning och i delar skilda arbetssätt, vilket kommer medförande ökad administration och kostnader, vilket även kan äventyra reellt säkerhetsarbete.

I SOU 2018:82 *Kompletteringar till säkerhetsskyddslagen* har de tilltänkta tillsynsmyndigheterna angett vilken resurs som man bedömer behövs för att hantera tillkommande uppgifter. Svenska Kraftnät har uppgett att det uppskattningsvis finns 70 verksamhetsutövare inom områdena elförsörjning och dammanläggningar som har betydelse för Sveriges säkerhet och som därmed faller inom myndighetens tillsynsområde. För att utföra utredningens föreslagna tillsynsuppdrag behövs uppskattningsvis ytterligare sju årsarbetskrafter om varje verksamhetsutövare ska genomgå tillsyn minst vart femte år.

Energimyndigheten menar att det finns ungefär 70 skyddsvärda verksamheter inom det föreslagna tillsynsområdet. Uppskattningsvis behövs det nio årsarbetskrafter för att utföra den tillsyn som föreslås av utredningen.

Strålsäkerhetsmyndigheten beskriver det föreslagna tillsynsområdet kärnteknisk verksamhet att omfatta 14 tillsynsobjekt, varav tre utgör kärnkraftverk i drift, ett mellanlagring av använt kärnbränsle och ett produktion av kärnbränsle. Övriga anläggningar rör hantering eller

slutförvar av radioaktivt avfall eller materialundersökningar. Det utökade resursbehovet med anledning av utredningens förslag uppgår till tre årsarbetskrafter plus förvaltningskostnader. Det finns ingen uppskattning från ovan nämnda aktörer rörande antalet utomstående parter såsom underleverantörer, konsulter med flera som kan komma att bli tvungna att sluta säkerhetsskyddsavtal och omfattas av tillsyn. Ytterligare en osäkerhetsfaktor är att föreskrifterna på området ännu inte använts i praktiken.

Vattenfall kan inte göra en bedömning av hur många resurser som behövs men vår slutsats blir att det är av stor vikt att de olika myndigheterna tillförs de resurser som behövs för att tillsynen ska kunna utföras såsom det är tänkt.

Utredningen har konstaterat att en och samma verksamhetsutövare inte bör bli föremål för tillsyn enligt säkerhetsskyddsregleringen av fler än en tillsynsmyndighet, eftersom det kan bli kostnadsdrivande samt medföra risk för oförenliga krav och sanktioner.⁵ Man anser att det inte är effektivt och att det dessutom ökar risken för att tillsynen inte bedrivs på ett enhetligt sätt och att tillsynsobjekt utsätts för oförenliga krav.

Utredningen föreslår därför att tillsyn av säkerhetsskyddet ska utövas av Strålsäkerhetsmyndigheten när det gäller enskilda verksamhetsutövare för kärnteknisk verksamhet. Vattenfall AB ser positivt på att antalet tillsynsmyndigheter minskas på detta sätt för den kärntekniska verksamheten, men anser att samma princip även ska gälla inom andra områden där företag drabbas av olika tillsynsmyndigheter. Det finns en uppenbar risk för att tillsynsmyndigheterna tolkar begreppen olika. Detta skulle kunna leda till att delar av Vattenfall har olika föreskrifter och krav att förhålla sig till internt, vilket skulle kunna medföra att koncernen inte kan ha gemensamma interna bestämmelser och policys. Det stärker troligen inte säkerheten utan kan tvärtom ske på bekostnad av ett effektivt och systematisk säkerhetsarbete. Det finns också en risk för att en tillsynsmyndighet skulle kunna underkänna vad en annan tillsynsmyndighet har godkänt.

- Vattenfall anser att det är av stor vikt att antalet tillsynsmyndigheter begränsas, där den myndighet som har den största omfattningen av företaget/koncernen får ansvaret att utföra tillsynen, om det inte är uppenbart orimligt.

Kompetens inom säkerhetsskydd kontra en kvalitativ tillsyn

Kompetensbristen inom säkerhetsområdet är omfattande vilket uppmärksammats av såväl politiker, det offentliga som näringslivet. När det gäller kunskaper om säkerhetsskydd och informationssäkerhet är den för låg i relation till de behov som finns. Det är väldigt svårt att hitta och rekrytera individer med denna typ av specialistkompetens oavsett om det är till näringslivet eller till det offentliga. Detta belyses även i FOI:s rapport 2019-03-22 "Kinas industriella cyberspionage" där svenska myndigheter och företag är attraktiva måltavlor för kinesiska cyberoperationer på grund av nischteknologier inom bland annat energiområdet. Då fler företag och myndigheter uppmärksammas på den ökade hotbilden kommer det att leda till att konkurrensen om de fåtaliga människorna med hög/bred kunskap inom IT-säkerhet blir än mer besvärande.

Med den erfarenhet Vattenfall som bolag har av svårigheterna att få tydliga svar i strategiska frågor från den fram tills nu primära tillsynsmyndigheten för säkerhetsskydd, Svenska Kraftnät, ser vi med stor oro på hur det nu föreslagna tillsynssystemet ur ett rent kompetensperspektiv ska kunna fungera. I de frågor där vi som bolag redan nu haft svårt att få svar, beror det till stor del på bristande resurser hos Svenska Kraftnät. Då det nu tillkommer flera

⁵ Sid 363 samt sid 373

tillsynsmyndigheter inom energiområdet såsom Energimyndigheten, Finansinspektionen och Länsstyrelserna ser vi att även dessa måste bygga upp sin interna säkerhetsskyddskompetens i kombination med särskild kompetens om hur energibranschen och företagsvärlden fungerar. Genom att ge den tillsynsmyndighet som ansvarar för den största omfattningen i koncernen/bolaget ansvaret för tillsynen kan arbetet effektiviseras hos både myndigheter och företag.

Att alla dessa myndigheter, som ska utöva tillsyn över Vattenfall, ska kunna bygga upp dels säkerhetsskyddskompetens, dels den särskilda kompetens som behövs för att förstå energibranschen, som inte är en heterogen verksamhet i sig, är en mycket svår utmaning. De förutsättningar Vattenfall som ett europeiskt bolag har skiljer sig också markant från till exempel ett kommunalt energibolag. Ytterligare komplexitet är att den säkerhetsskyddskompetens som finns inom staten i princip är utformad utifrån statens egna verksamhet. Det innebär att grundförståelsen för hur ett stort energibolag såsom Vattenfall bedriver sin verksamhet är begränsad, vilket vi redan visat kan få svåra eller t.o.m. orimliga konsekvenser för vår verksamhet.

- Vattenfall vill framhålla vikten av att myndigheterna tillförs tillräcklig kompetens för att kunna bedriva en tillräcklig tillsyn.

Säkerhetsskyddschef

Bestämmelser om säkerhetsskyddschef, som hittills funnits i förordningen, förs nu in i säkerhetsskyddslagen. Bestämmelserna innebär att det liksom tidigare ska finnas en säkerhetsskyddschef vid en säkerhetskänslig verksamhet, om det inte är uppenbart obehövt. Säkerhetsskyddschefens uppdrag förtydligas genom att det anges att han eller hon ska leda och samordna säkerhetsskyddsarbetet samt kontrollera att verksamheten bedrivs i enlighet med vad som föreskrivs i säkerhetsskyddslagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Detta förtydligande är bra.

Det föreskrivs att detta ansvar inte får delegeras. Det hittillsvarande kravet på att säkerhetsskyddschefen ska vara direkt underställd myndighetens chef görs tillämpligt på alla verksamhetsutövare genom att det anges att säkerhetsskyddschefen ska vara direkt underställd den person som är ansvarig för verksamhetsutövarens verksamhet. t.ex. en myndighetschef eller verkställande direktör. Även i fortsättningen kommer den som är chef för verksamhetsutövaren att ha det yttersta ansvaret för säkerhetsskyddet.

Vattenfall har ca 250 juridiska enheter som bedriver vitt skilda verksamheter i ett antal europeiska länder, varav ett 80-tal i Sverige. I vissa fall är uppdelningen av olika juridiska enheter av historisk eller affärsmässig karaktär, i andra fall måste verksamheten separeras p.g.a. legala krav.

Rent operationellt behöver en chef för en verksamhetsutövare inte vara en person eftersom ett mindre bolag kan sakna VD och enbart ha en styrelse. Inom ramen för denna juridiska person kan värmeverksamhet, elförsörjning, IT-drift, service och liknande finnas. Dessa verksamheter styrs i en funktionell matris där respektive område leds av personer som inte nödvändigtvis är anställda i det bolaget.

Inom Vattenfall bedrivs mycket arbete i en funktionell matrisorganisation, vilket gör att det ibland till och med kan vara svårt att identifiera vilka delar av matrisorganisationen som tillhör vilken juridisk enhet. De gränssnitt som finns mellan externa bolag är inte heller tillämpliga. Eftersom säkerhetsskyddsanalyser ska upprättas per verksamhetsutövare, riskerar detta att snarare skapa begränsningar i det systematiska verksamhetsarbetet än att förbättra det. På

samma sätt är det önskvärt att kunna ha säkerhetsskyddschefer som har en kunskap och ett ansvar för den funktionella, större, organisationen snarare än de olika separata enheterna. Detta minskar riskerna för bristande kommunikation.

Processer, modeller och liknande tas fram av koncernen, som också följer upp arbetet. I och med det finns en utökad kontroll och kompetens inom koncernen där det finns mindre risk för kompetensbrist och att sårbarheter "hamnar mellan stolarna".

Det område som säkerhetsskyddschefer inom Vattenfall ansvarar för skiljer sig mycket mellan olika verksamhetsdelar. Till exempel består moderbolaget Vattenfall av flera affärsområden, inom mycket olika verksamheter, vilket gör att det inom bolaget finns ett stort antal biträdande säkerhetsskyddschefer på olika nivåer. Samtidigt finns andra säkerhetsskyddschefer inom koncernen som verkar inom fristående juridiska bolag och som till sin hjälp i sin tur har olika biträdande säkerhetsskyddschefer.

Utredningen har anfört att det är viktigt att säkerhetsskyddschefen organisatoriskt finns nära verksamhetens chef bland annat för att minska brister i kommunikationen. Man går inte in närmare vem som ska räknas som högste chef, utan anser att detta beror på verksamhetens beskaffenhet, men pekar ändå ut den verkställande direktören för aktiebolag.

Inom företagsvärlden styrs och organiseras arbete på ett annat sätt än vad som sker inom olika myndigheter. Som Vattenfall redan har visat kan personer som arbetar inom en viss juridisk enhet ha ett avgörande inflytande på andra juridiska enheter. Den person som ansvarar för säkerhetsskyddet inom moderbolaget samt den biträdande säkerhetsskyddschefen inom t.ex. IT kan därför anses ha stora möjligheter att både ta fram och bibehålla ett väl fungerande säkerhetsskydd för alla bolag inom koncernen, och där den lokala säkerhetsskyddschefens möjligheter mera handlar om verksamhetsspecifika krav som läggs ovanpå koncernens baskrav.

Inom stora organisationer finns också andra kontrollorganisationer och möjligheter än i andra mindre bolag. Exempelvis bedriver både koncernsäkerhetsfunktionen och koncernens internrevisorer kontrollverksamhet inom säkerhetsskydd inom koncernen. Koncernsäkerhetsfunktionen leder också och samordnar säkerhetsskyddsarbetet och övrigt säkerhetsarbete inom koncernen.

Vattenfall delar utredningens synpunkt om att säkerhetsskyddschefen ska ha en aktiv och drivande roll. För att säkerhetsskyddsarbetet ska kunna bedrivas på ett sådant sätt som lagstiftaren skriver krävs det att säkerhetsskyddschefen är väl insatt i det arbete som bedrivs inom enheten. Inom stora företag blir det i det närmaste omöjligt, om säkerhetsskyddschefen ska vara direkt underställd VD. Därför är det viktigt att det även går att delegera ansvar, där det är relevant, inte bara arbetsuppgifter. Exempelvis finns det flera affärsområden inom Vattenfall där delar av verksamheten tillhör moderbolaget, som Business Area (BA) Generation eller BA Markets. Dessa BA:n styrs av en BA chef, som därför är den högsta chefen inom sitt funktionella område och som har sin egen ledningsgrupp. BA cheferna rapporterar direkt till VD. Under BA nivå finns Business Unit (BU) nivå, som både kan vara självständiga juridiska enheter eller del av moderbolaget.

Vattenfall instämmer i att det är viktigt att säkerhetsskyddschefen har ett inflytande i organisationen, men anser att det kan uppnås på andra sätt än att placera säkerhetsskyddschef direkt under VD eller motsvarande. Det är därför kontraproduktivt om säkerhetsskyddschefen placeras på ett felaktigt sätt i ett företag, då många beslut tas på längre nivåer än i högsta ledningsgruppen, och som likväl kan ha stort påverkan för enhetens säkerhetsskydd.

Vattenfall anser att säkerhetsskyddschefernas ansvar kan styras genom delegering. Som exempel kan man jämföra med ekonomiska beslut, där det är normalt att chefer och individer på olika nivåer har mandat att fatta beslut, men viktigare beslut och beslut rörande större ekonomiska belopp hänskjuts till en högre nivå inom organisationen enligt förutbestämda krav. På samma sätt skulle en säkerhetsskyddschef kunna delegera ner både uppgifter och ansvar till biträdande säkerhetsskyddschefer, med en delegation som tydlig uttrycker vilket ansvar den biträdande säkerhetschefen har, både i uppgifter och med beskrivning av vilken organisatorisk del man ansvarar för. Detta ger den biträdande säkerhetsskyddschefen mandat att agera.

För den högsta ledningen inom en koncern finns givetvis ett ansvar för hela koncernen, oavsett i vilken funktion eller vilken legal enhet en brist skulle inträffa, både ekonomiskt och varumärkesmässigt. Detta gäller också för säkerhetsskyddet. Det innebär att både bolagets säkerhetsskyddschef och bolagets VD där sådan finnes är ansvariga för beslut som fattats på lägre nivåer.

- Vattenfall delar utredningens synpunkt om att säkerhetskyddschefen ska ha en aktiv och drivande roll. Vattenfall anser dock att säkerhetsskyddschefernas ansvar kan styras genom delegering.

Övrigt

I övrigt är figurer och bilder i SOU 2018:82 *Kompletteringar till säkerhetsskyddslagen* tydliga, pragmatiska och lätta att förstå.

Med vänlig hälsning

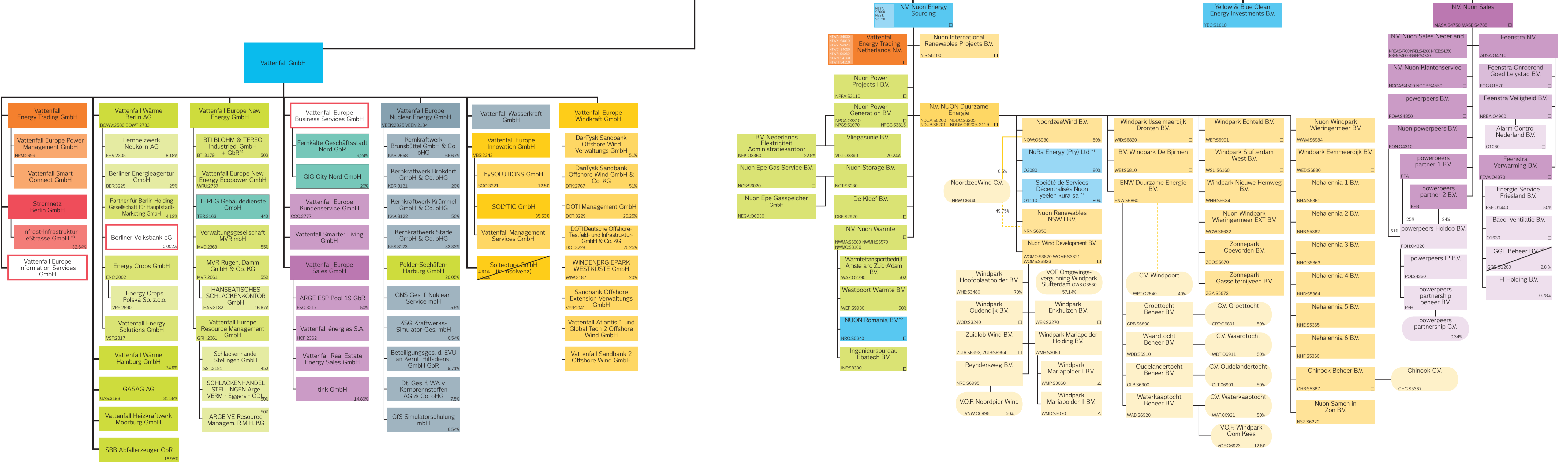
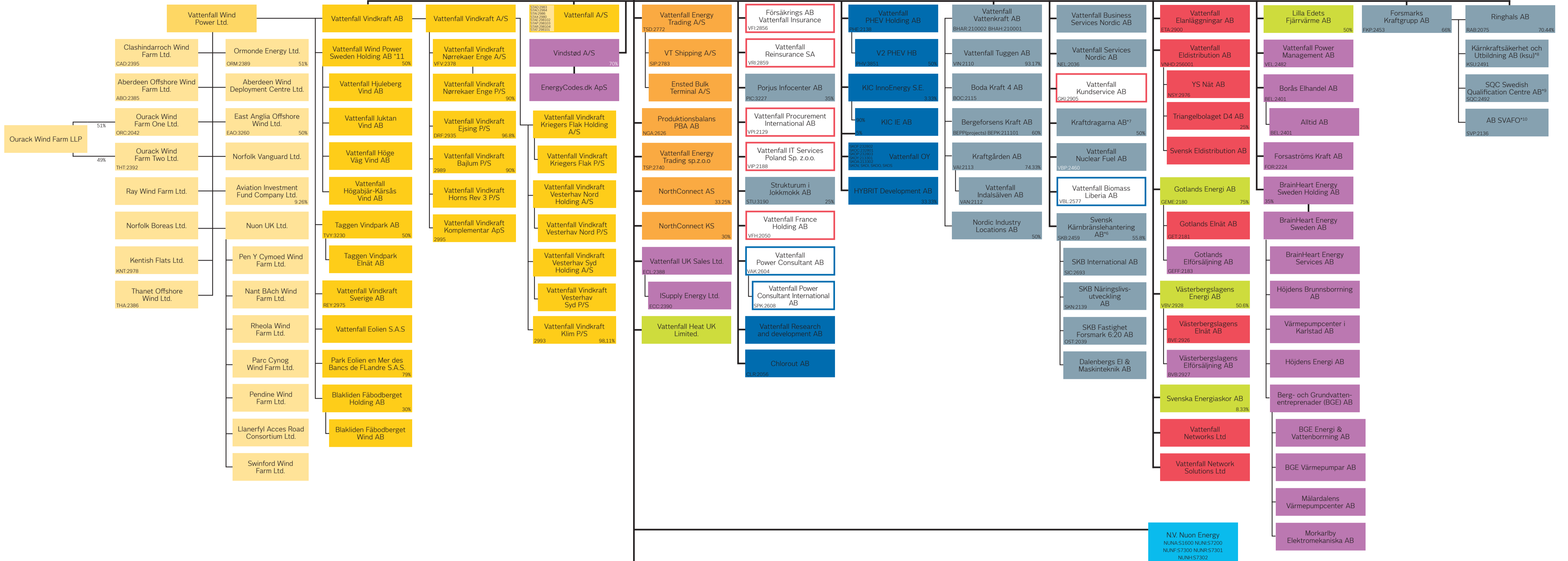
Vattenfall AB

Cecilia Hellner
Chef Public & Regulatory Affairs Sweden

Legal Chart Vattenfall AB group

Legal Chart per 1 October 2018

Country Specific/ Group	BA Customers & Solutions	BA Distribution	SF Legal and CEO Office	% shareholders percentage
BA Wind	BA Heat	SF Strategic Development	SF Human Resources	2 = Entity will be merged into NV Nuon Warmte (acquiring company, estimated date is April 2019).
BA Markets	BA Generation	CFO Functions	In process of liquidation	3 = Vattenfall Europe Wärme AG and Stromnetz Berlin GmbH own each 16.32%
				4 = Vattenfall Europe New Energy GmbH owns 50% and TEREG Gebäudedienste GmbH which is owned for 44%, also owns 50% for 55.9% in total.
				5 = Estimated date of liquidation is the end of 2018.
				6 = Entity is owned 36% by Vattenfall AB, 30% by Forsmarks Kraftgrupp AB which is owned for 66%, therefore consolidate for 55.9% in total.
				7 = Entity is owned 25% by Vattenfall AB, 25% by Vattenfall Eldistribution AB.
				8 = Entity is owned 33.4% by Ringhals AB, 33.3% by Forsmarks Kraftgrupp AB.
				9 = Entity is owned 33.3% by Forsmarks AB and 33.3% by Ringhals AB.
				10 = Entity is owned 48% by Ringhals AB, 30% by Forsmarks Kraftgrupp AB.
				11 = Vattenfall Vindkraft AB controls 91% of the votes.

1 = Entity is managerial part of Country Organization.
 2 = Entity will be merged into NV Nuon Warmte (acquiring company, estimated date is April 2019).
 3 = Vattenfall Europe Wärme AG and Stromnetz Berlin GmbH own each 16.32%
 4 = Vattenfall Europe New Energy GmbH owns 50% and TEREG Gebäudedienste GmbH which is owned for 44%, also owns 50% for 55.9% in total.
 5 = Estimated date of liquidation is the end of 2018.
 6 = Entity is owned 36% by Vattenfall AB, 30% by Forsmarks Kraftgrupp AB which is owned for 66%, therefore consolidate for 55.9% in total.
 7 = Entity is owned 25% by Vattenfall AB, 25% by Vattenfall Eldistribution AB.
 8 = Entity is owned 33.4% by Ringhals AB, 33.3% by Forsmarks Kraftgrupp AB.
 9 = Entity is owned 33.3% by Forsmarks AB and 33.3% by Ringhals AB.
 10 = Entity is owned 48% by Ringhals AB, 30% by Forsmarks Kraftgrupp AB.
 11 = Vattenfall Vindkraft AB controls 91% of the votes.